

Biotické krize a globální ekosystémy v historii Země – část VII.

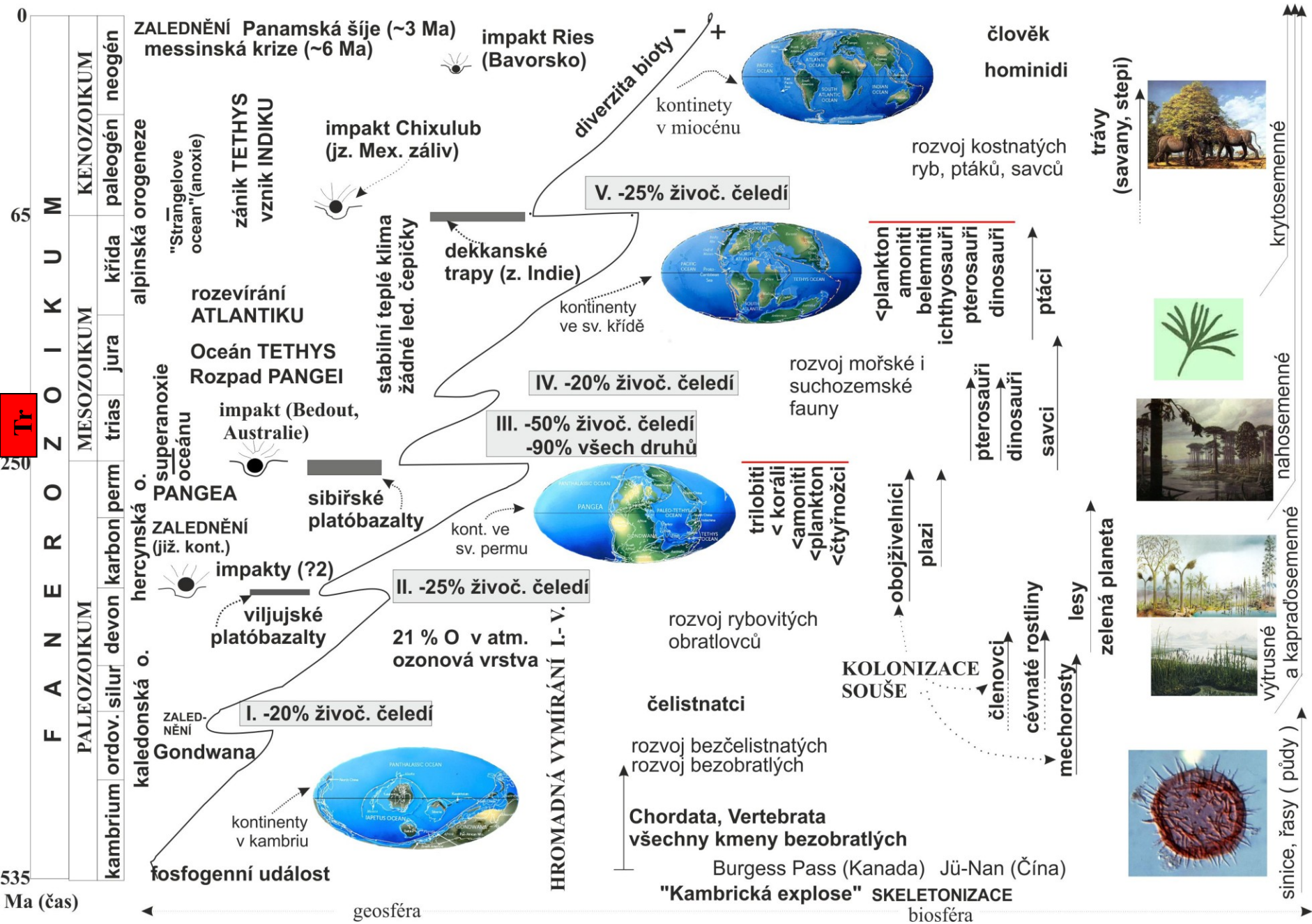
Trias

Rostislav Brzobohatý

Hen-výběrovka 13

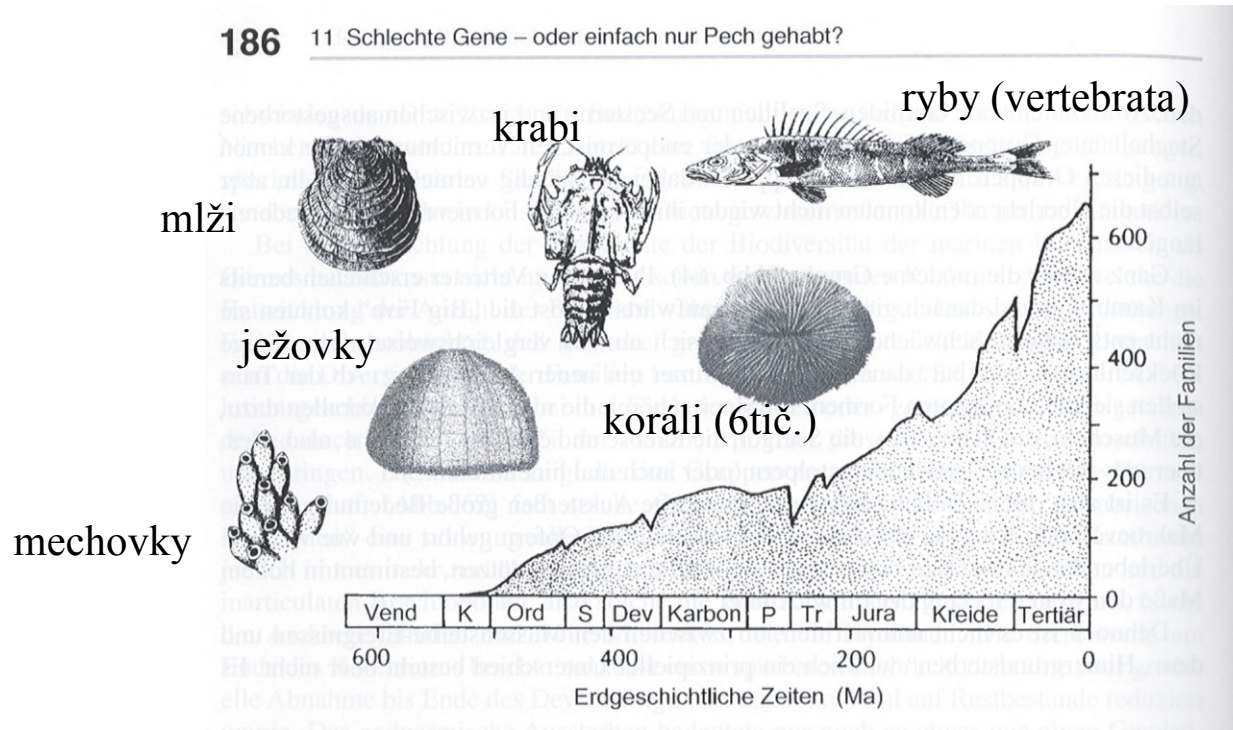
TRIAS (251 - 200 Ma)

Život v mesozoiku

Rostlinstvo: trias, jura a sp. křída převaha nahosemenných – mezofytikum, svrchní křída - diverzifikace a dominance krytosemenných – počátek kenofytika.

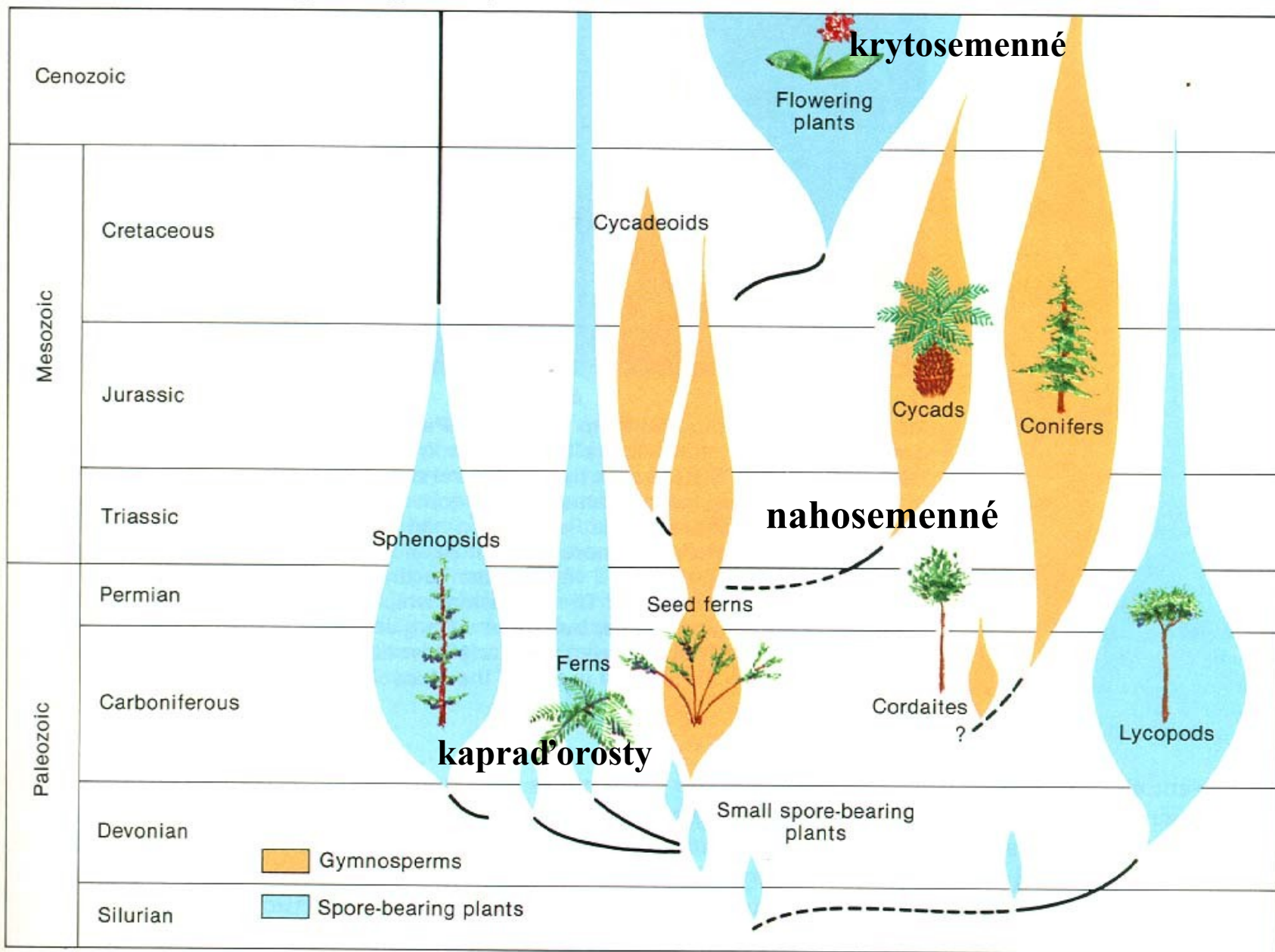
3. (moderní) mořská fauna – dominují bivalvia a gastropodi, ustupují brachiopodi
rozvoj moderních hub, mechovek, ježovek, nástup šestičetných korálů, nových korýšů (raci, krabi),
panktonních foraminifer a kokolitek. Z obratlovců diversifikace paprskoploutvých ryb (Holostei, Teleostei),
žraloků a mořských plazů (viz dále) Z 2. fauny si podržují významné postavení amoniti a belemniti.

Souše – dominance dinosaurů, vzduch – dominance pterosaurů

Počátek mesozoika – úsvit savců, jura – nástup ptáků.

3 velké skupiny flóry (vyšší rostliny) v historii Země (paleofytikum, převaha kaprad'orostů – světle modrá; mesofytikum, převaha nahosemenných – žlutá; kenofytikum, převaha krytosemenných – tmavěji modrá)

Mammalia

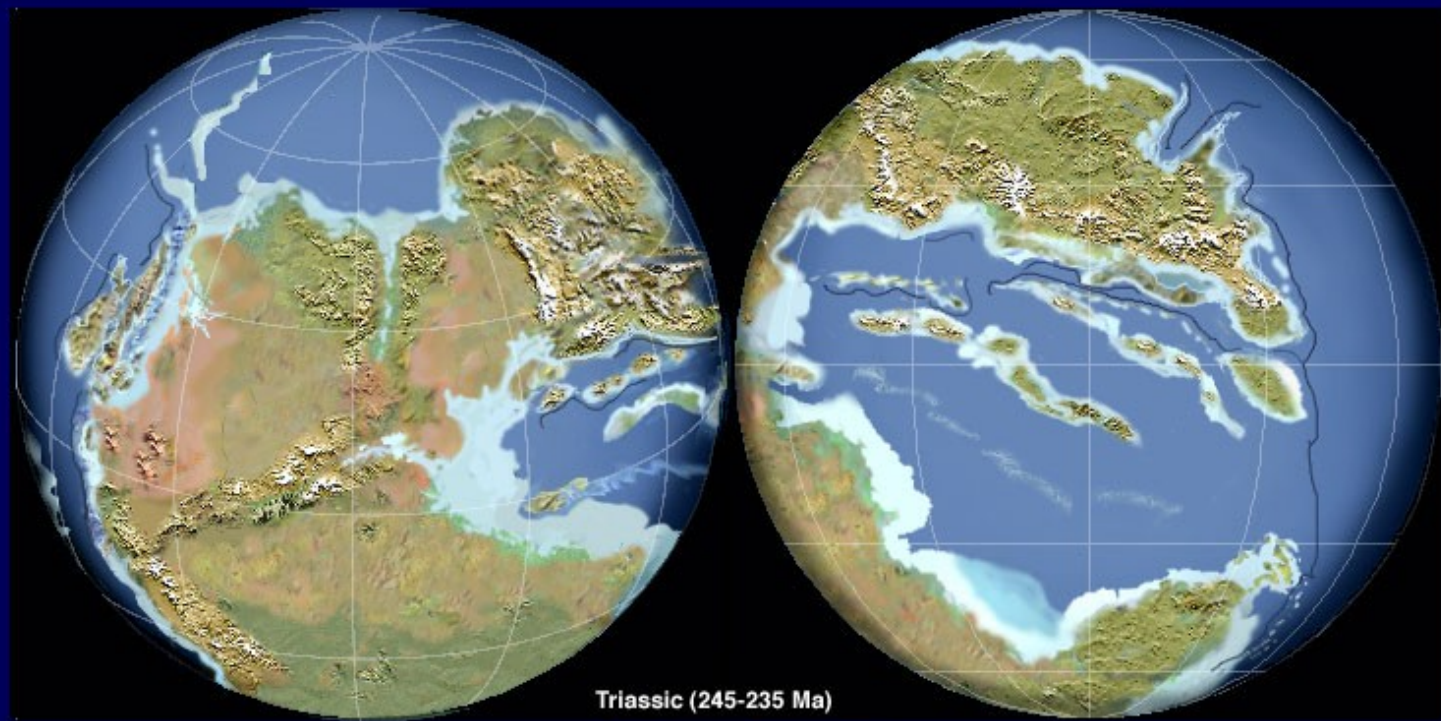
- **Vyvíjejí se z pozdnětriasových synapsidů**
  - **zpočátku nesoupeří s dinosaury v jejich nikách**
    - **mléčné žlázy**
    - **endotermie a homotermie**
    - **další fyziologické a morfologické adaptace**
  - **během křídy divergence do dvou hlavních skupin:**
    - **placentalia (mláďata v uteru až do narození)**
    - **marsupialia (vačnatci) – viz dále**

TRIAS

- rozvoj skupin, které nebyli příliš postiženy předchozí krizí (**bivalvia, gastropoda, ježovky, z obratlovců notosauři**)
- revitalizace skupin postižených předchozím vymíráním (**brachiopoda** – poslední výraznější diverzifikace a poté už jen ústup; některé **liljice** i planktonní (dtto pz), **houby** – rozvoj v prostředí útesů, trvá během jury i křídly; **amoniti** – ceratitový šev, *Ophiceras*: velké rozrůznění ~ 100 rodů, 3000 druhů), rozvoj belemnitů (dvoužábří hlavonožci)
- nástup nových skupin do uvolněných nik (**šestičetní koráli** – hlubokovodnější = žádná symbiosa, řasy); paprkokoploutvé **ryby** (převah Holostei - mnohokostných), pokračují lalokoploutvé a dvojdyšné; **moderní obojživelníci, žáby + ocasatí**; z tekodontů vznikají **šupinatí plazi a haterie, dinosauři** (ještě v triasu diverzifikace), **pterosauři** (v triasu nejsou významní), **krokodýli** (původně suchozemští), **ichtyosauři**, z therapsidů pak **savci** (Multituberculata, Docodonta, Trituberculata – tzv. Prototheria) i Theria (živorodí, Symmetrodonta)– mozaiková evoluce. Objevují se i **želvy** (suchá země, nezatažitelný krk).

TRIAS

- štěpení Gondwany
- rozšiřování Tethys
- vznik mozambického zálivu
- klima – aridní, dtto jako v permu

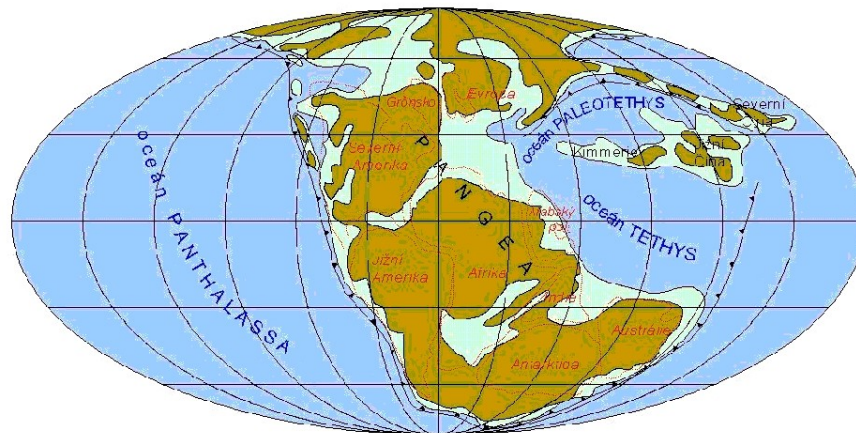
Triassic (245-235 Ma)

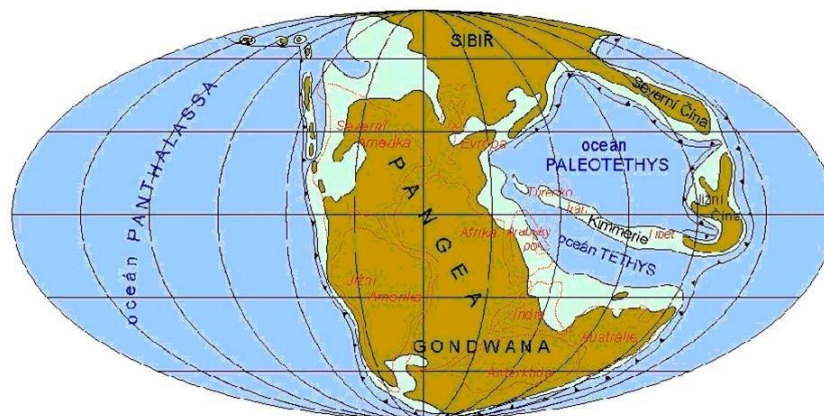
Late Triassic 220 Ma

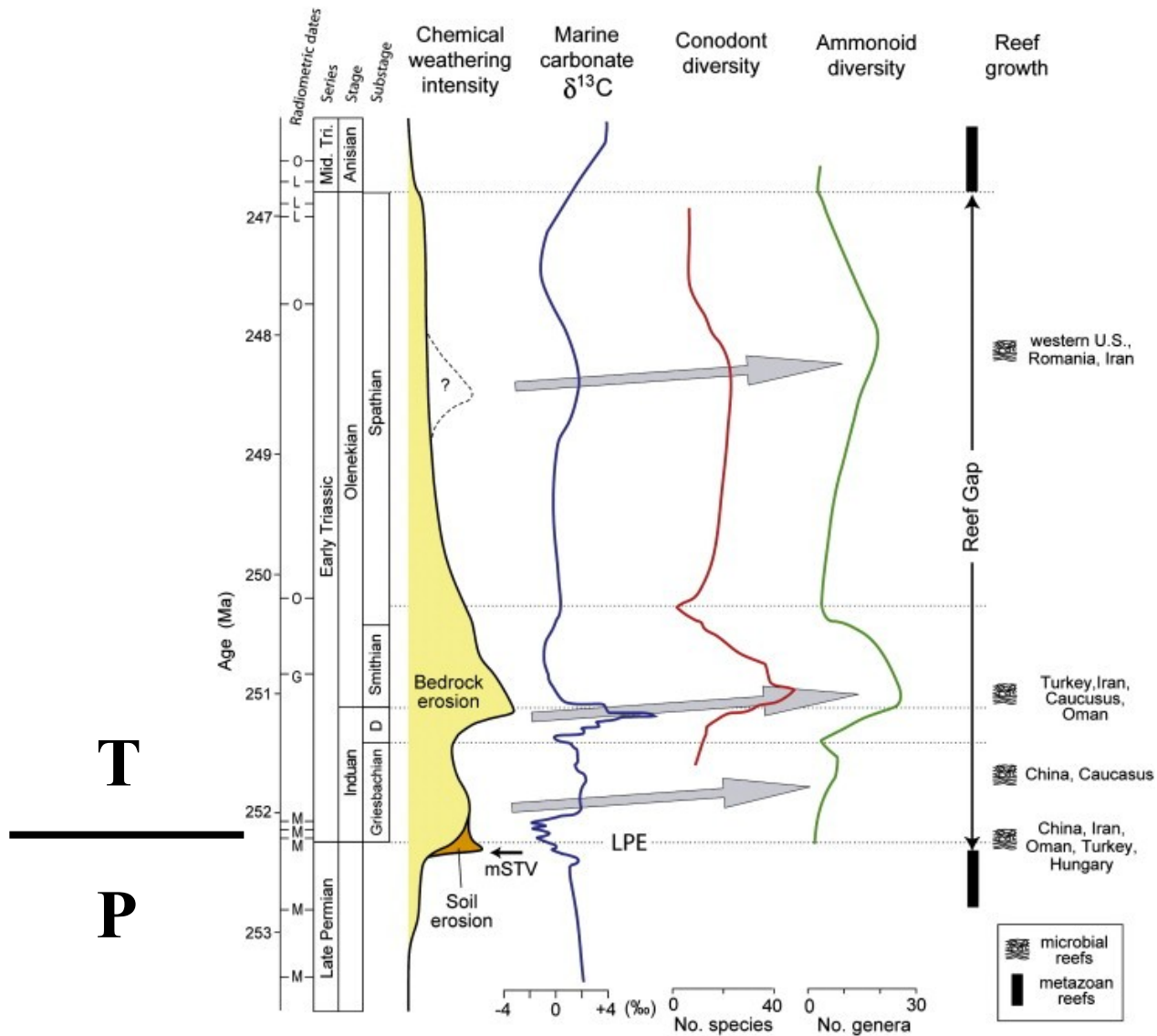

svrchní trias (216 Ma)

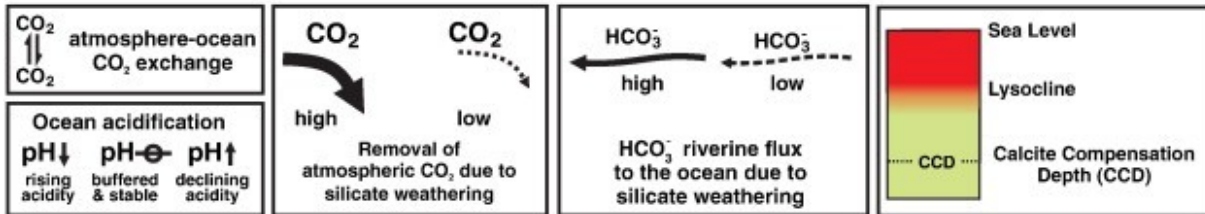
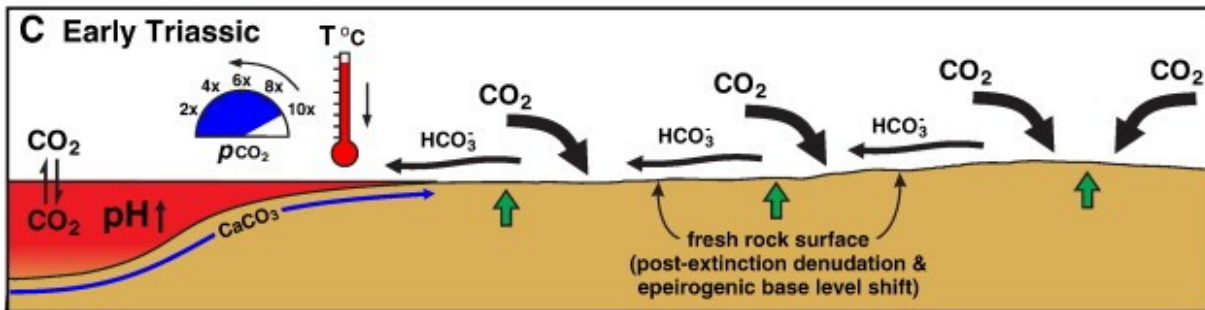
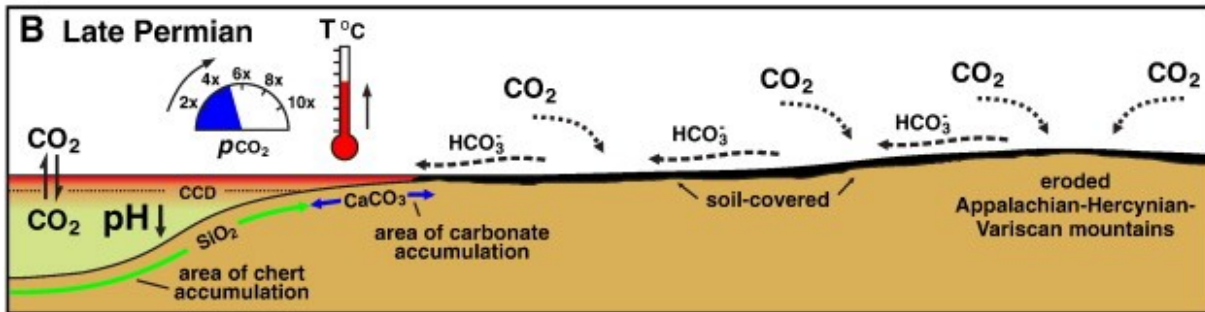
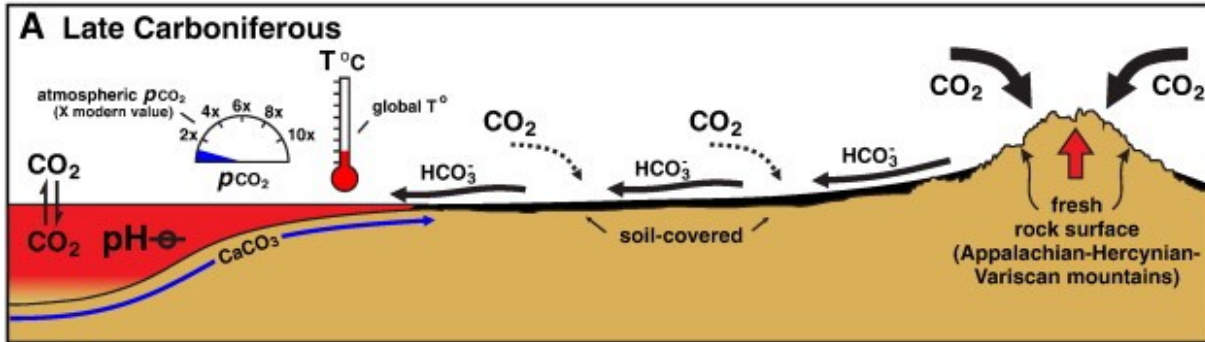
spodní trias (237 Ma)

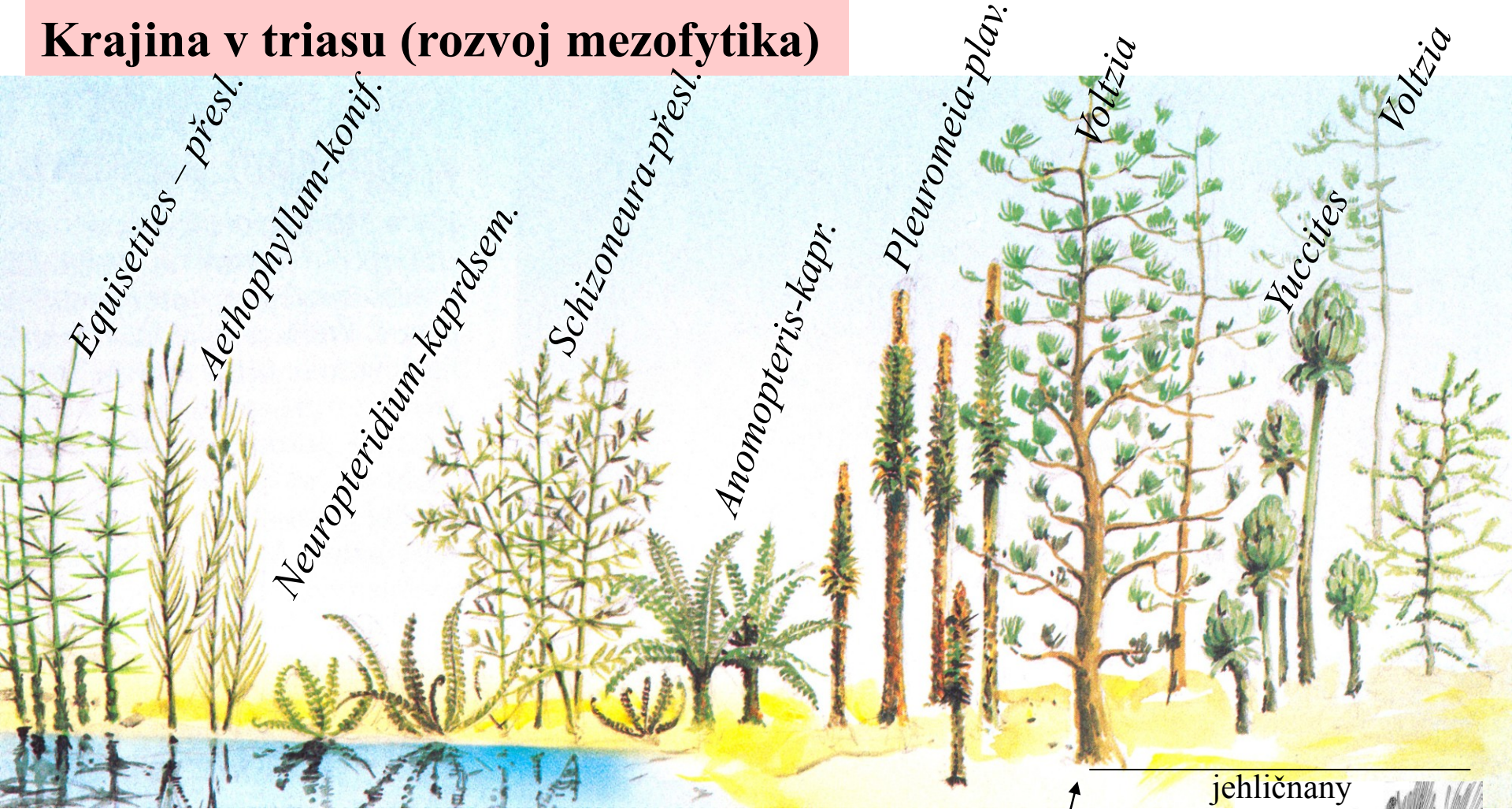

Některá oživení během spodního triasu

T. Algeo et al. (2012),

Krajina v triasu (rozvoj mezofytika)

Equisetites – přestl.

Aethophyllum-konif.

Neuropteridium-kapradsem.

Schizoneura-přestl.

Anomopteris-kapr.

Pleuromeia-plav.

Voltzia

Yuccites

Voltzia

jehličnany

Voltzia, permotriasový
jehličnan

Charakterističní zástupci mořských bezobratlých v triasu

Rhaetina brachiopod,
trias, Alpy

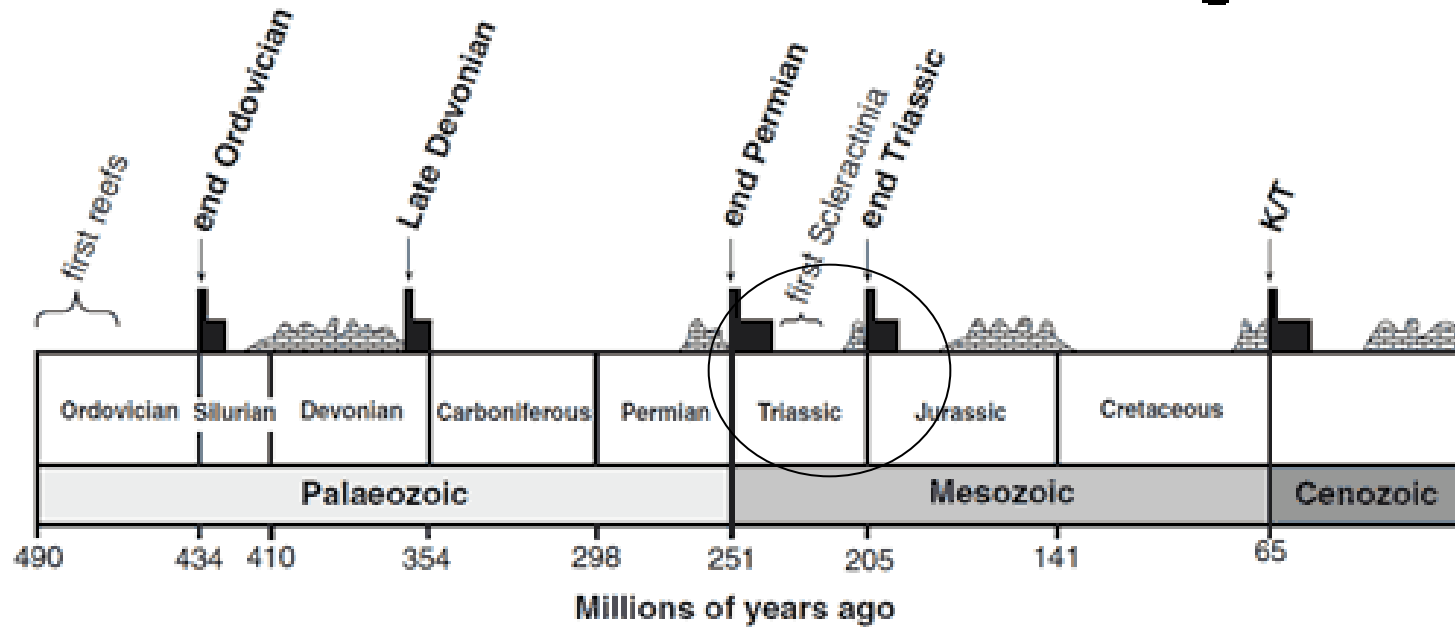

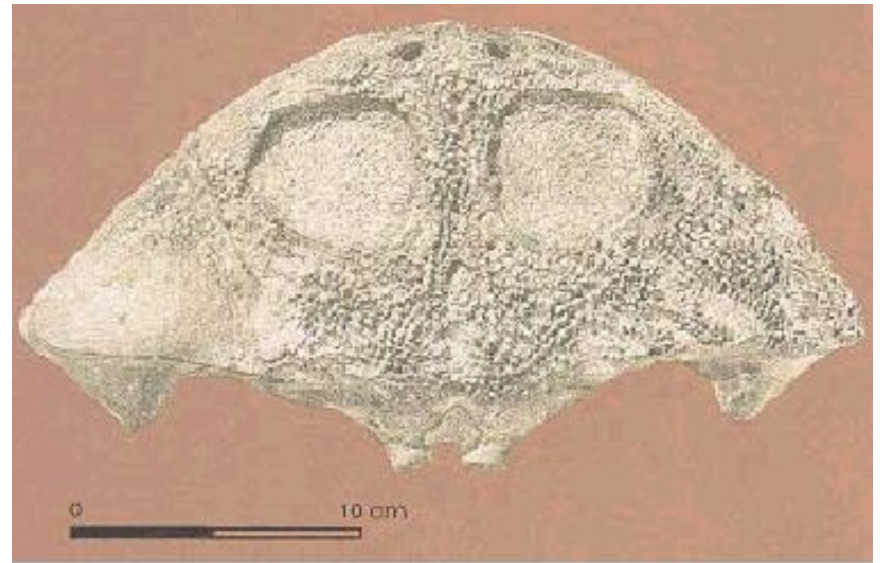
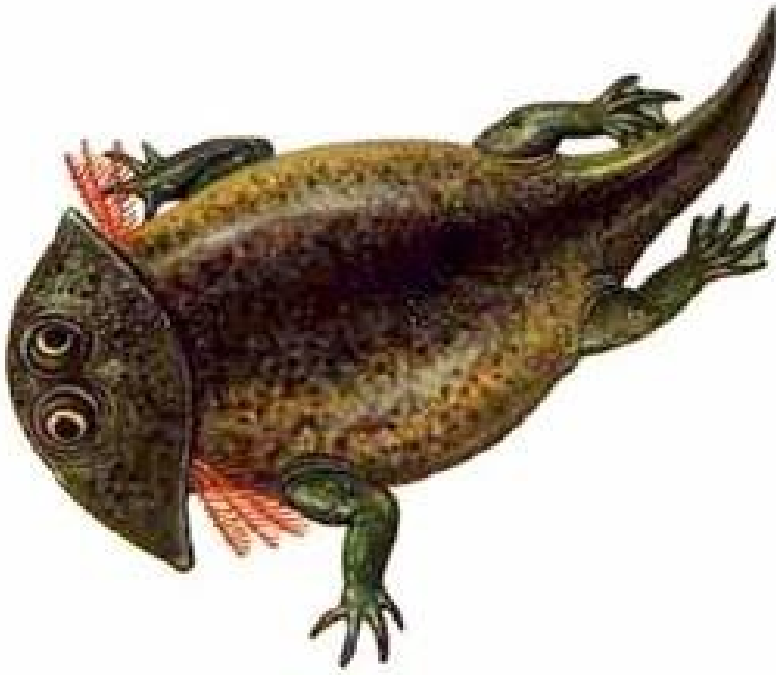
Ceratites humboldtensis, amonit,
trias, Německo

Claraia clarai, mlž, typický pro spodní trias

Mass Extinction Events and coral reef growth

Schädel von *Gerrothorax pulcherrimus* (FRAAS)
Foto: Staatliches Museum für Naturkunde, Stuttgart

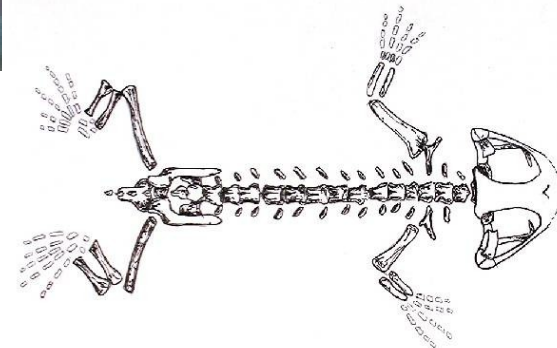
***Gerrothorax*, sp. trias, Švédsko, cca 1 m, vráskozubí obojživelníci (Plagiosauria),
– obojživelníci se vracejí zpět do vody, zástupci tohoto rodu
mohou trávit celý život ve vodě**

**Během triasu se:
objevují žáby
(tekodonti dávají
vznik řadě nových
skupin)
a Lepidosauria**

Triadobatrachus massinoti,
první žába

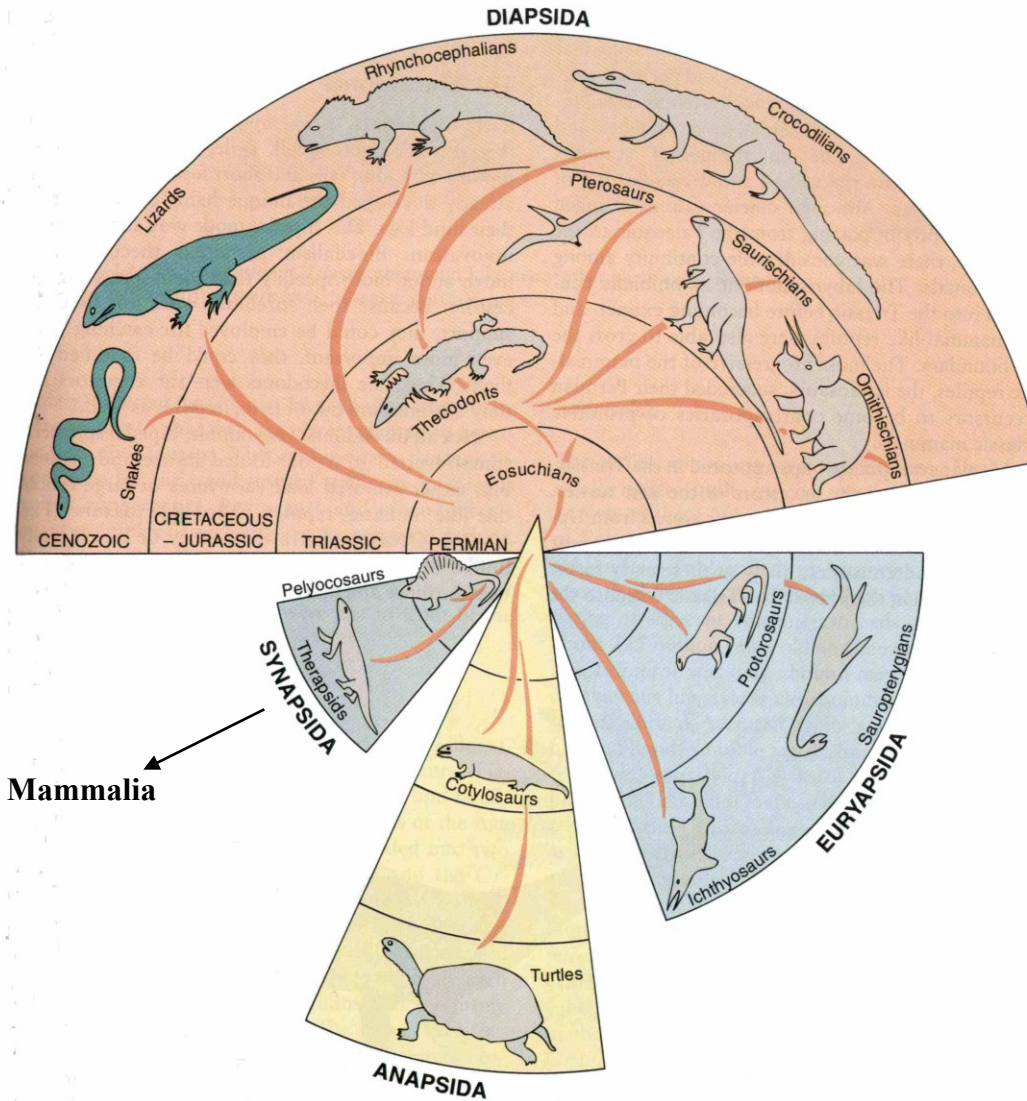

Planocephalosaurus
(drobné ještěrkovité formy)

Ticinosuchus, 2,5 m, vzpřímené končetiny
(stehenní kost), krunýř-drobné destičky

Evolve a velké skupiny plazů

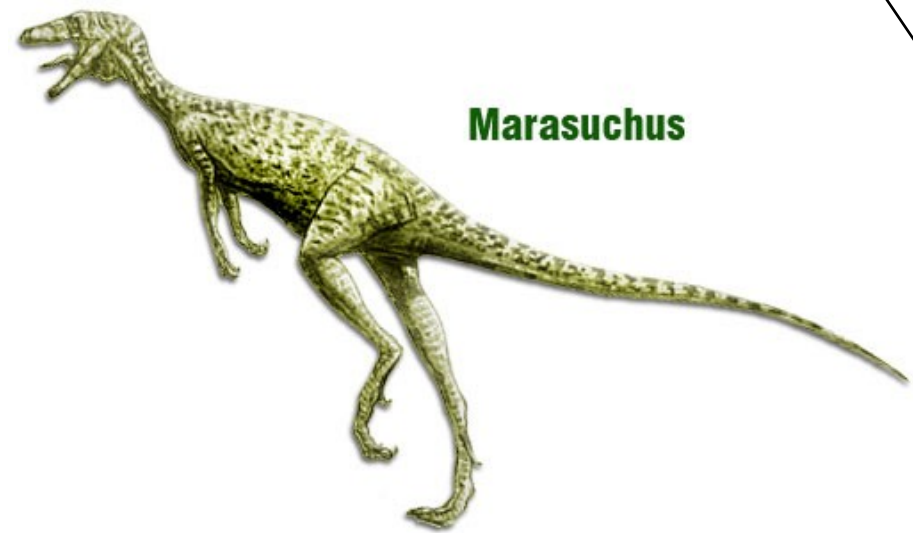
Mammalia

FIGURE 12-24 Evolution and general classification of reptiles. In this classification, reptiles are grouped according to the position and number of temporal openings in the skull (see Fig 12-23). Anapsida have no openings. Diapsida have two, Synapsida have one located low on the skull, and Euryapsida have one located higher on the skull. Rhynchocephalians, crocodillians, pterosaurs, saurischians, ornithischians, and thecodonts are diapsids of the superorder Archosauria. (From Colbert, E. H. 1969. *Evolution of the Vertebrates*. New York: John Wiley & Sons.)

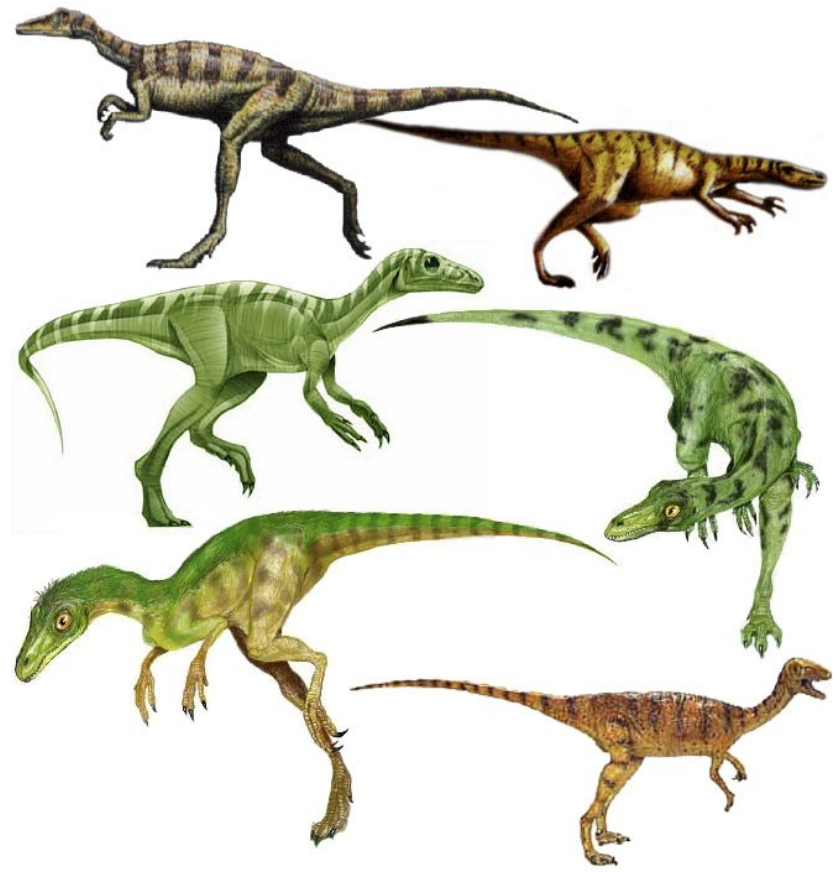
Ve vodách pokračují plesiosauři,
tekodonti mají řadu forem
směřujících k dinosaurům

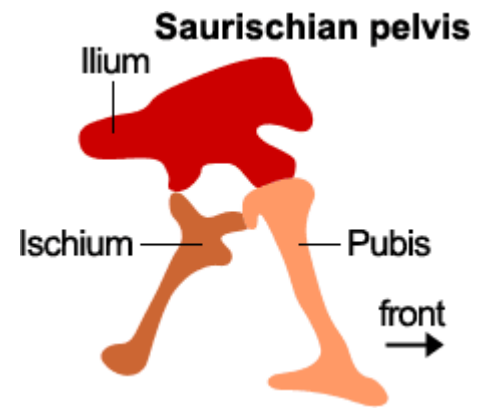
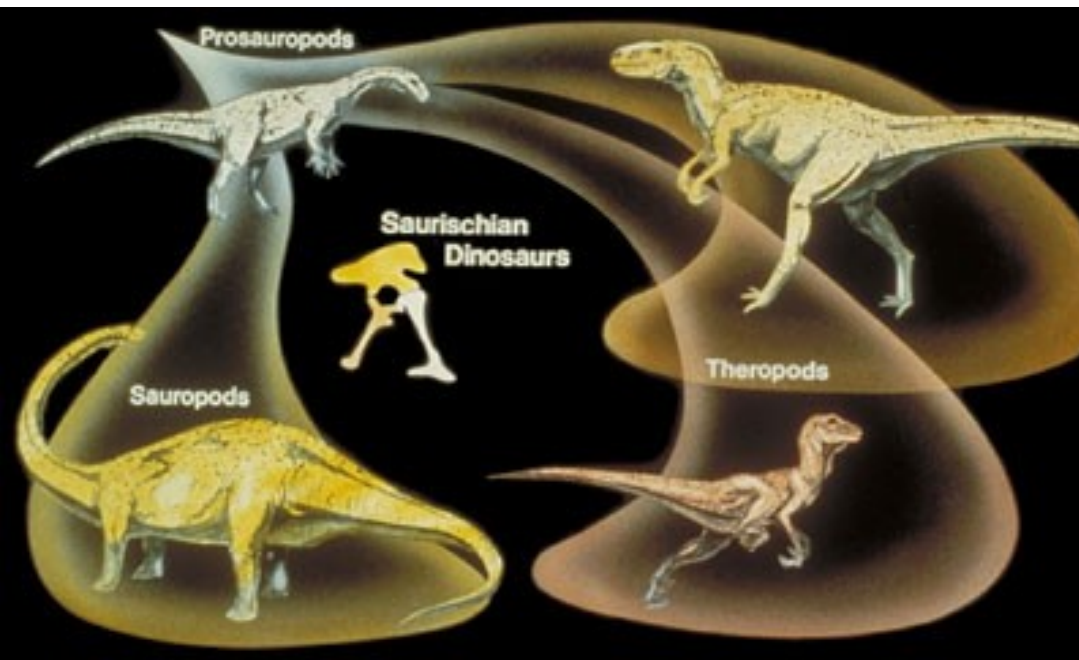
Pistosaurus (anatomický mezistupeň mezi notosaury a plesiosaury)

Marasuchus

Eoraptor, svrchní trias, nástup dinosaurů

(Uni Berkeley, 2012)

© Jorge Gonzalez

přední končetina

možné reko

dolní čelist

Tawa hallae, Saurischia,
trias, Ghost Ranch, New Mexico (USA),
cca 2m (Nesbitt et al., 2009),
systematicky mezi rody *Eoraptor* a
Coelophysis

Protodinosauria

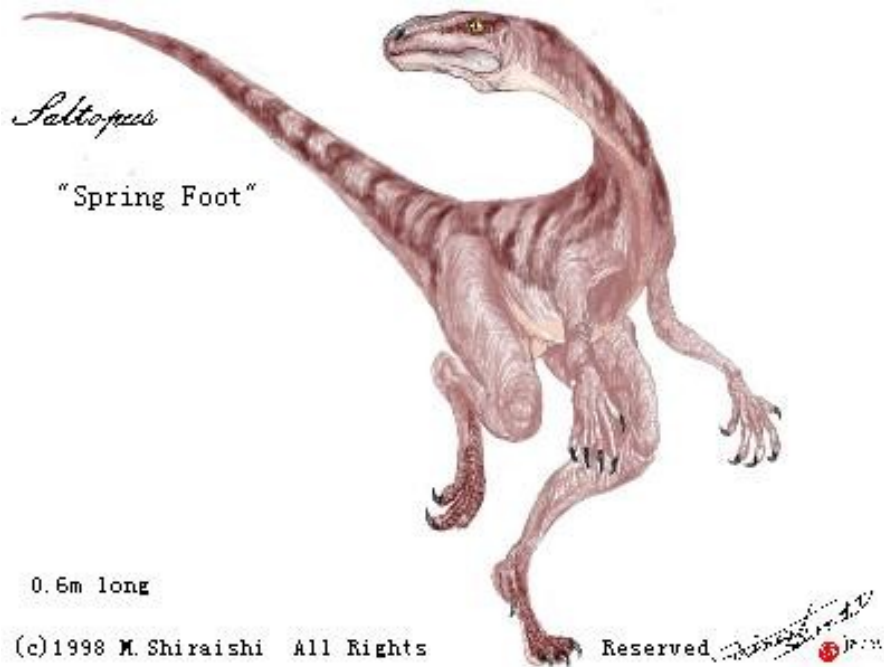
(klasický problém oddělení)

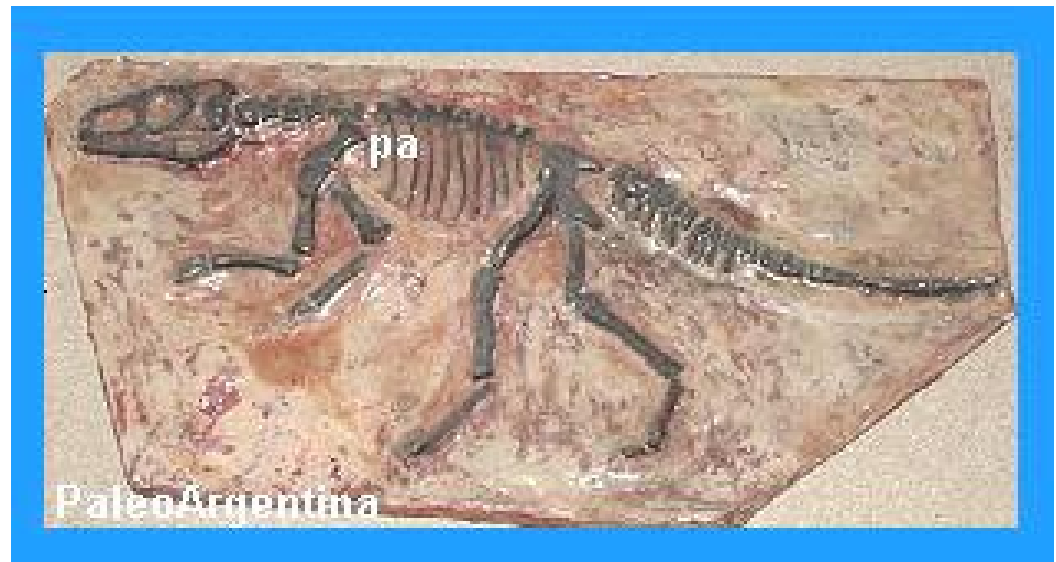
Coelophysis, svrchní trias

Herrerasaurus, svrchní trias

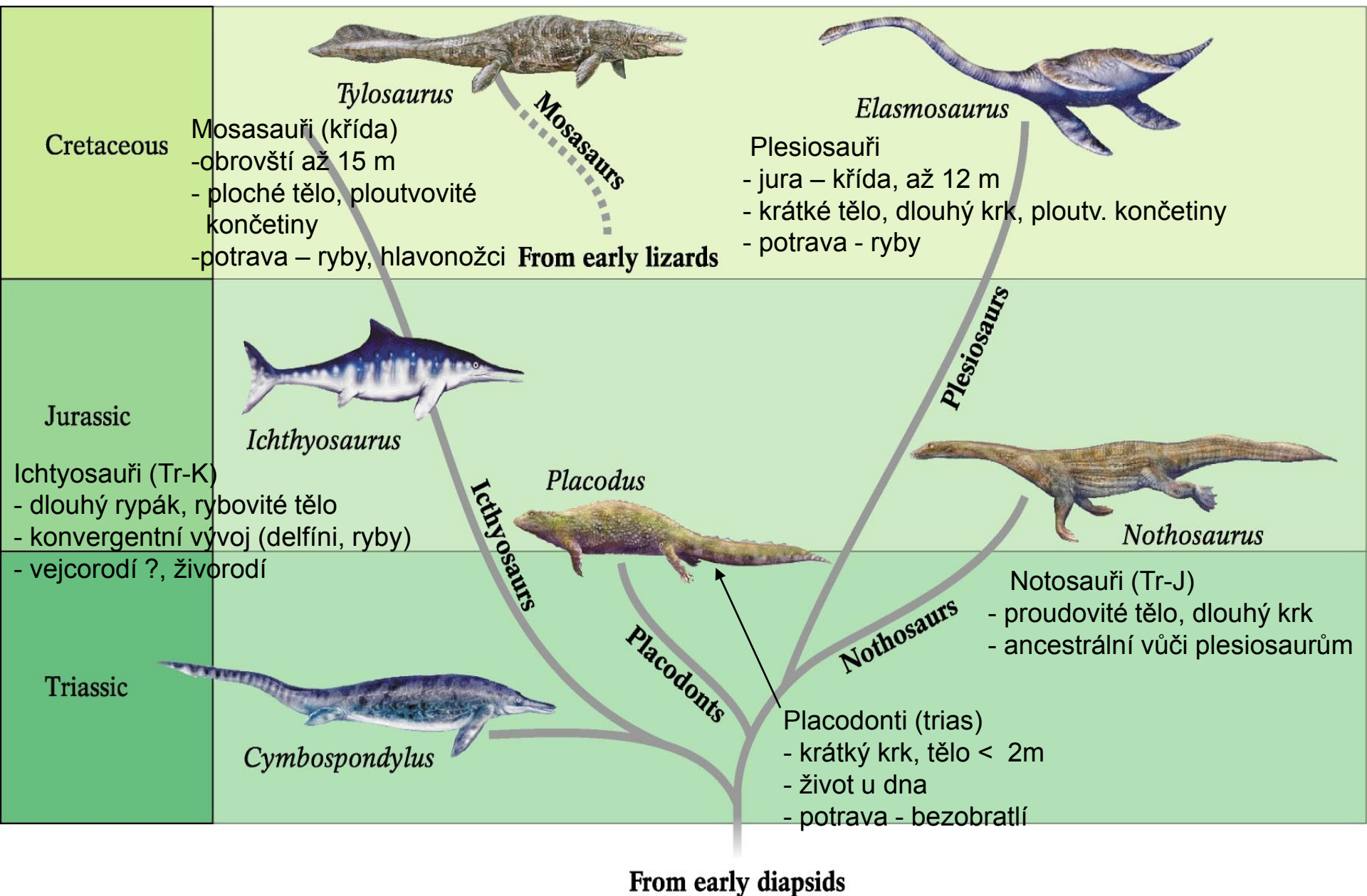
Saltopus, Skotsko, svr. trias, 60 cm

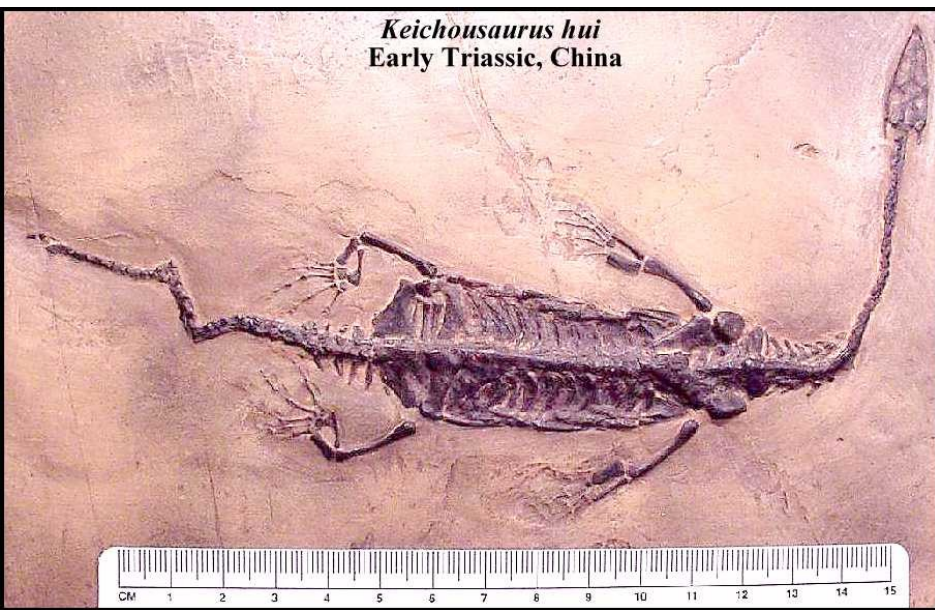
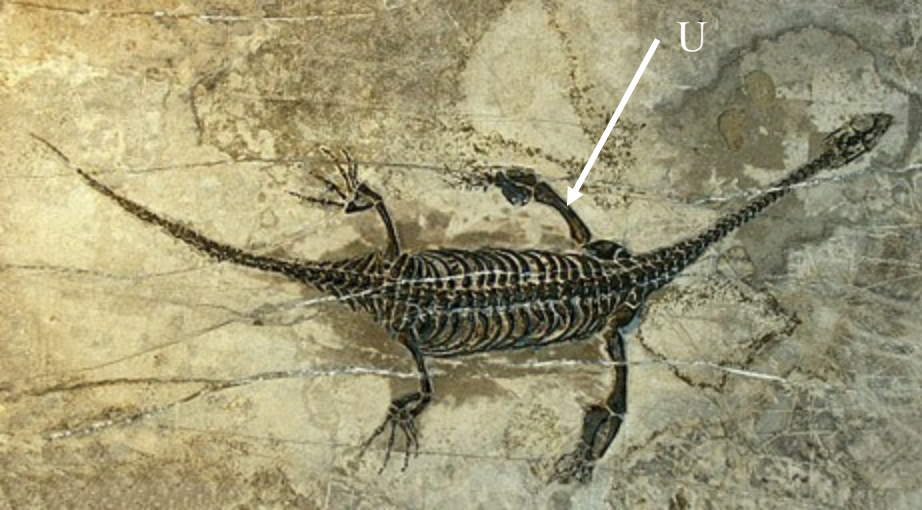

***Gracilisuchus*, (Crocodylia), stř. trias, Argentina, cca 30 cm, drobný po dvou běžající krokodýl (vývojově stará čeleď)**

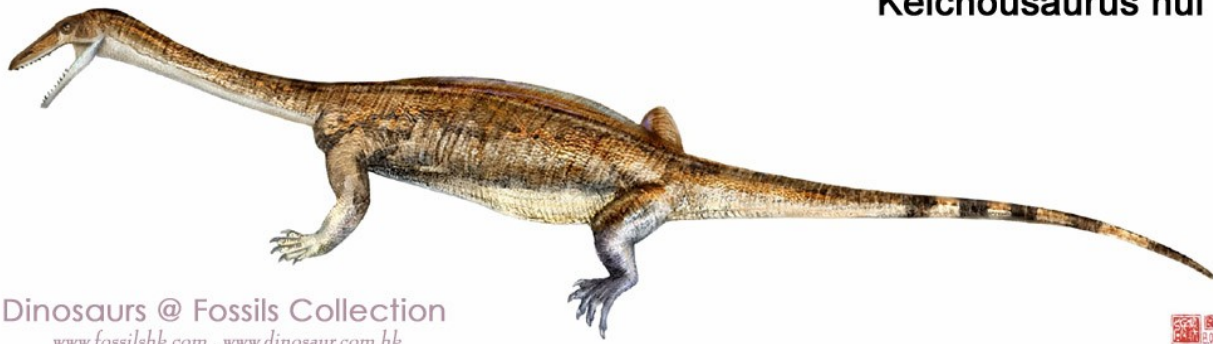
Euryapsidní mořští plazi

Keichosaurus hui, Nothosauria, spodní trias, Čína,
četné fosílie i padělký, rybožrouti, silná ulna =
pohyb v mělčinách, pohyblivý pelvis = ovoviviparní ?

Keichousaurus hui

Dinosaurs @ Fossils Collection
www.fossilshk.com , www.dinosaur.com.hk

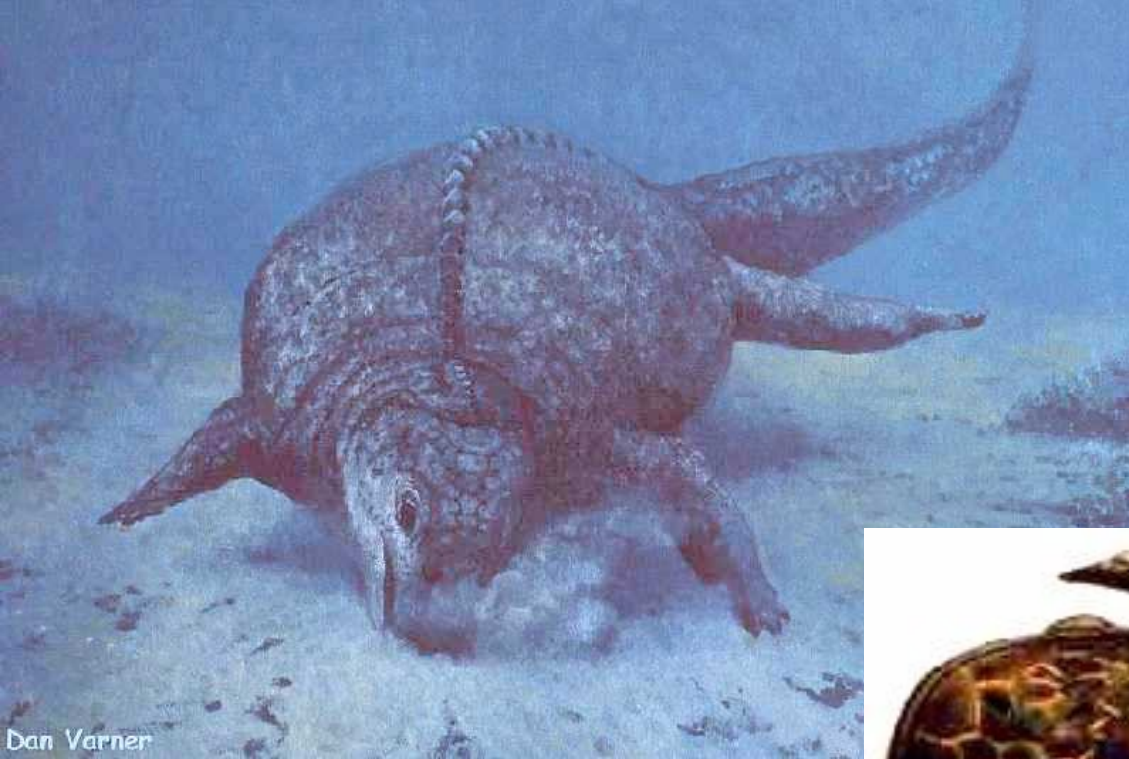
U

možné rekonstrukce téhož

***Cymbospoldylus buchseri*, Ichthyosauria, trias, časný zástupce,
ukázky z různých museí (Wikipedia)**

Dan Varner

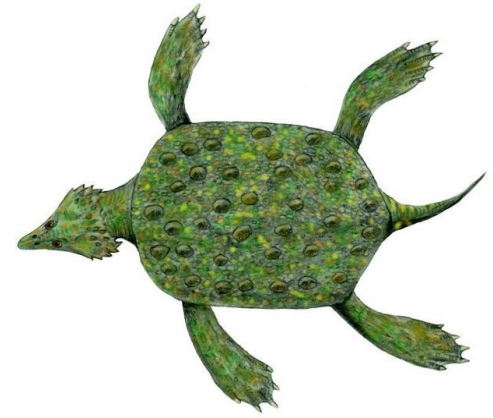
Placodus - plakodont
Placodontia – čistě triasoví
vodní plazi, blízko u dna, potrava
bezobratlí. Značnou část života však
trávili na souši.

Henodus, Placodontia, sv. trias
– konvergence se želvami

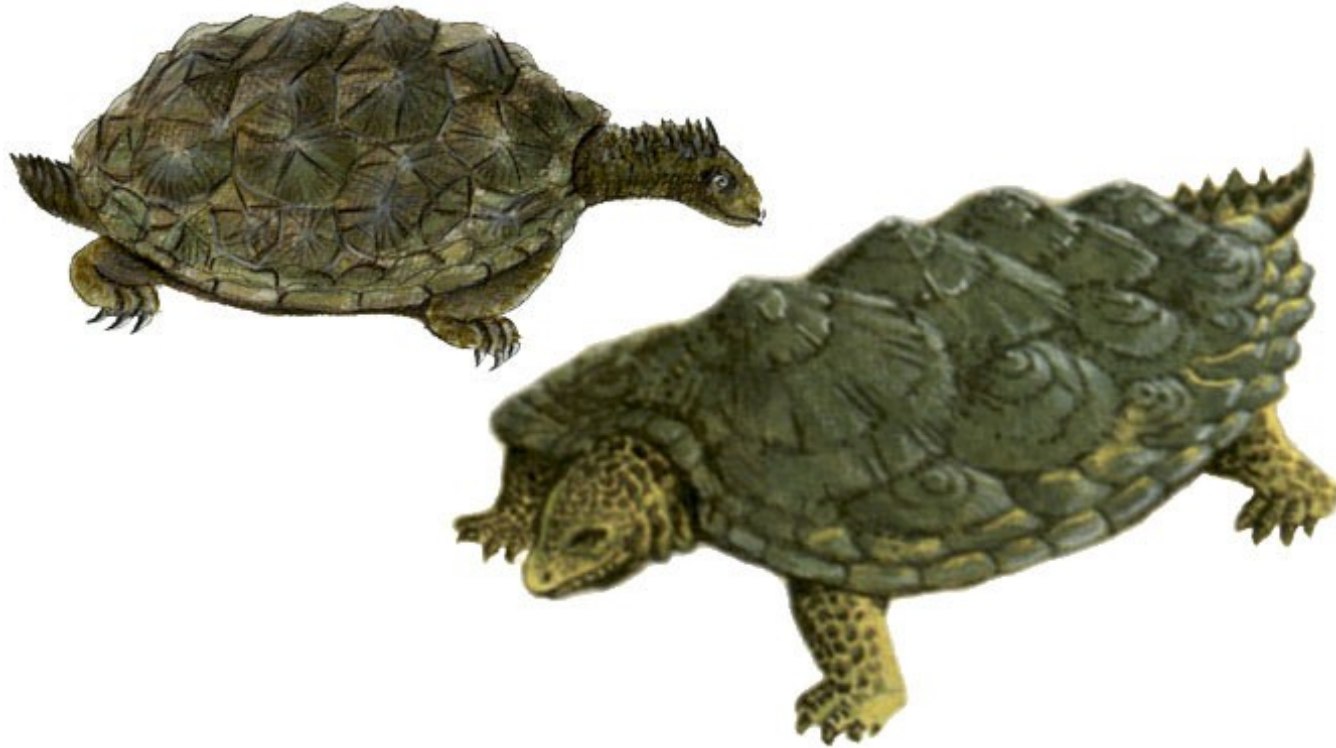

Psephoderma sp., Placodontia, pozdní trias (nor), Itálie

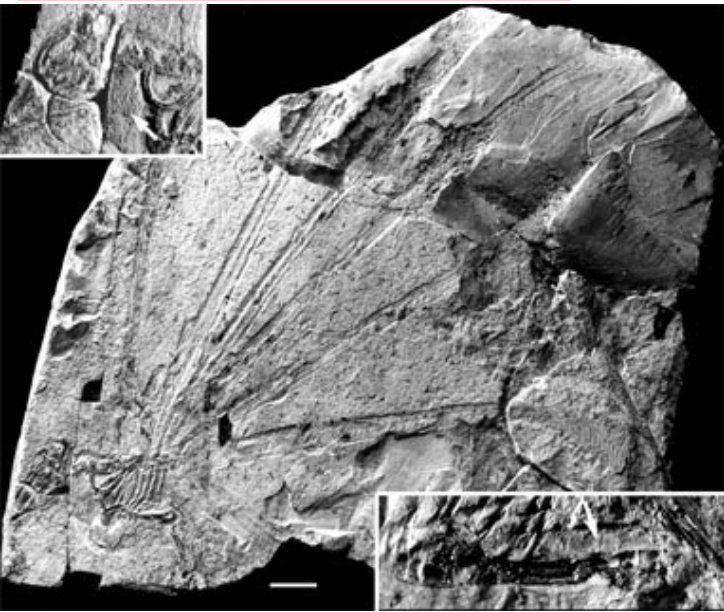
Placochelys, Placodontia,
možná reko

Nastupují i želvy – suchá země, hrabaví, nezatažitelný krk

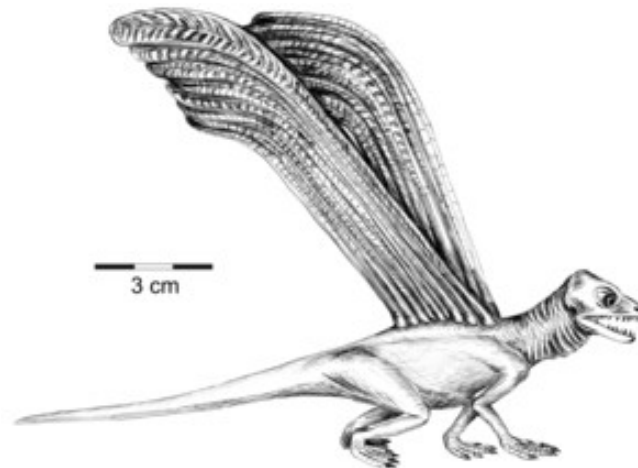
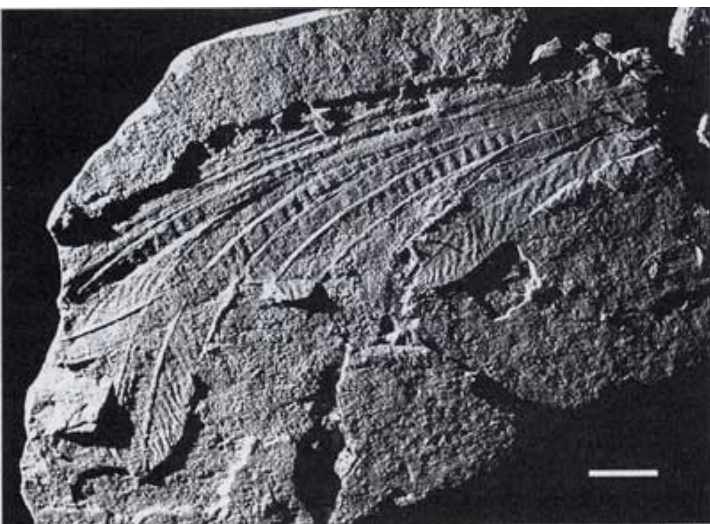

Proganochelys – trias, Německo

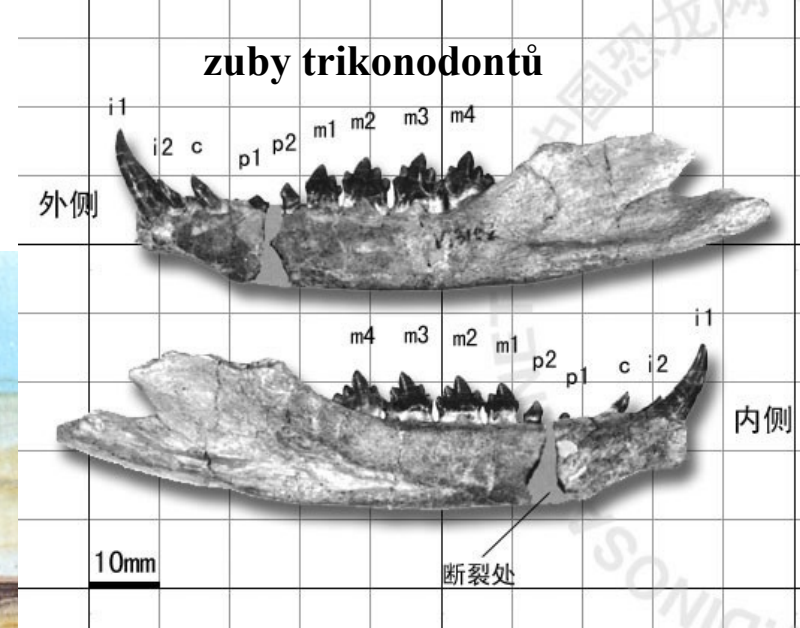
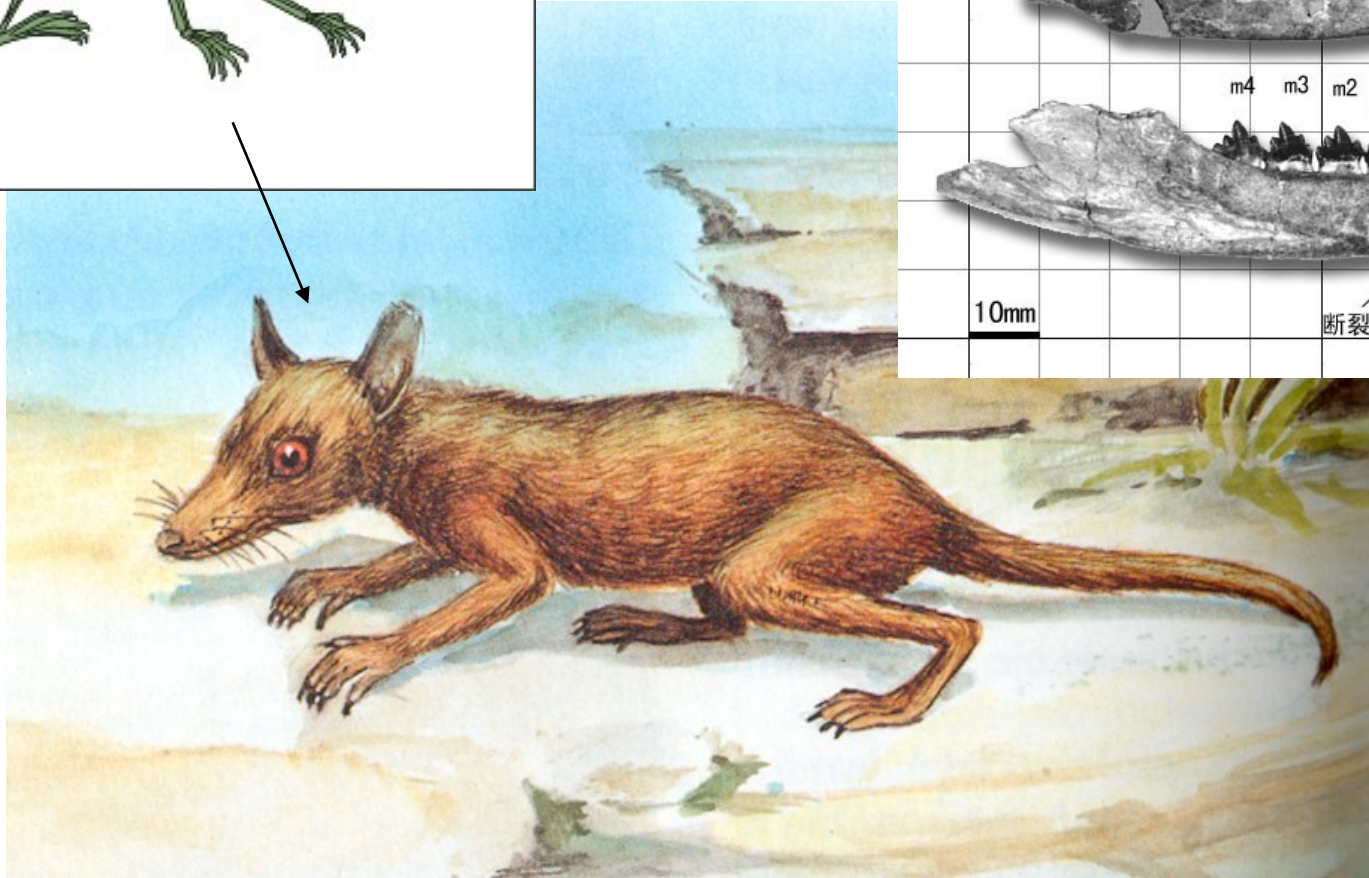
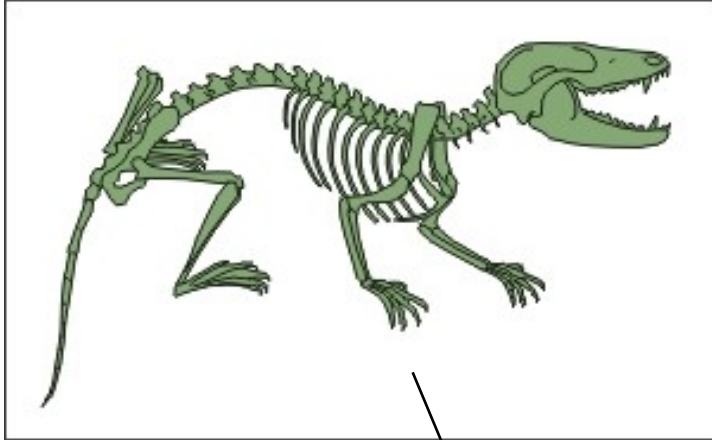
Šupiny nebo peří ?
? padákový let ?

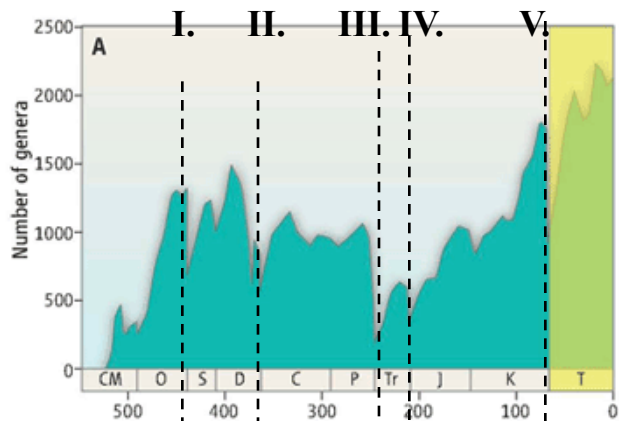
Longisquama insignis
sv. trias, Kirgizie, diapsidní reptil,
ne peří

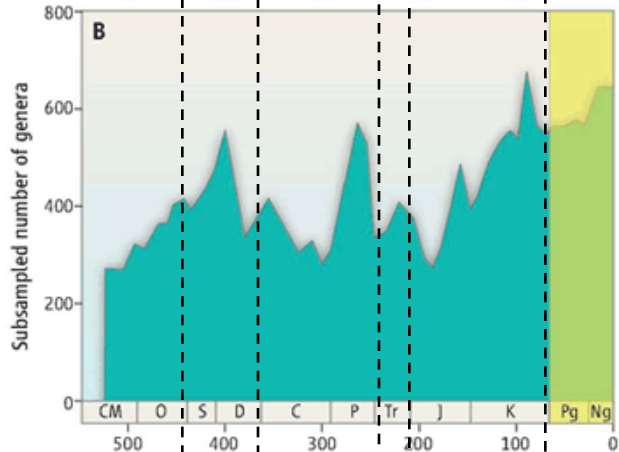

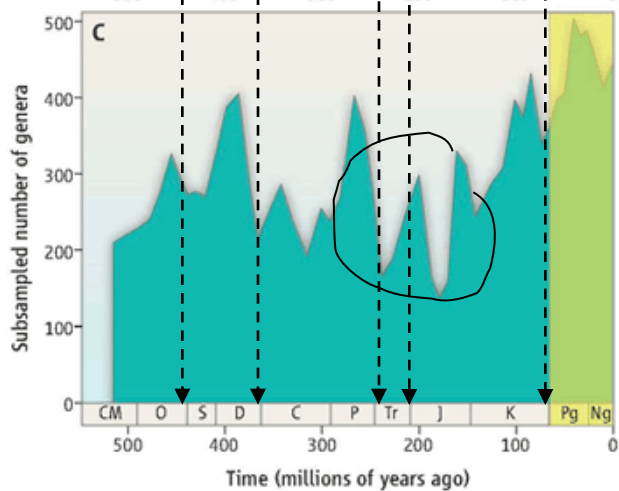
***Megazostrodon* (cca 12 cm, sp. jura, noční, hmyzožravý) patří k nejstarším známým savcům (Triconodonta) nastupujícím od sv. triasu**

Diversita podle Sepkoskiho (1997)

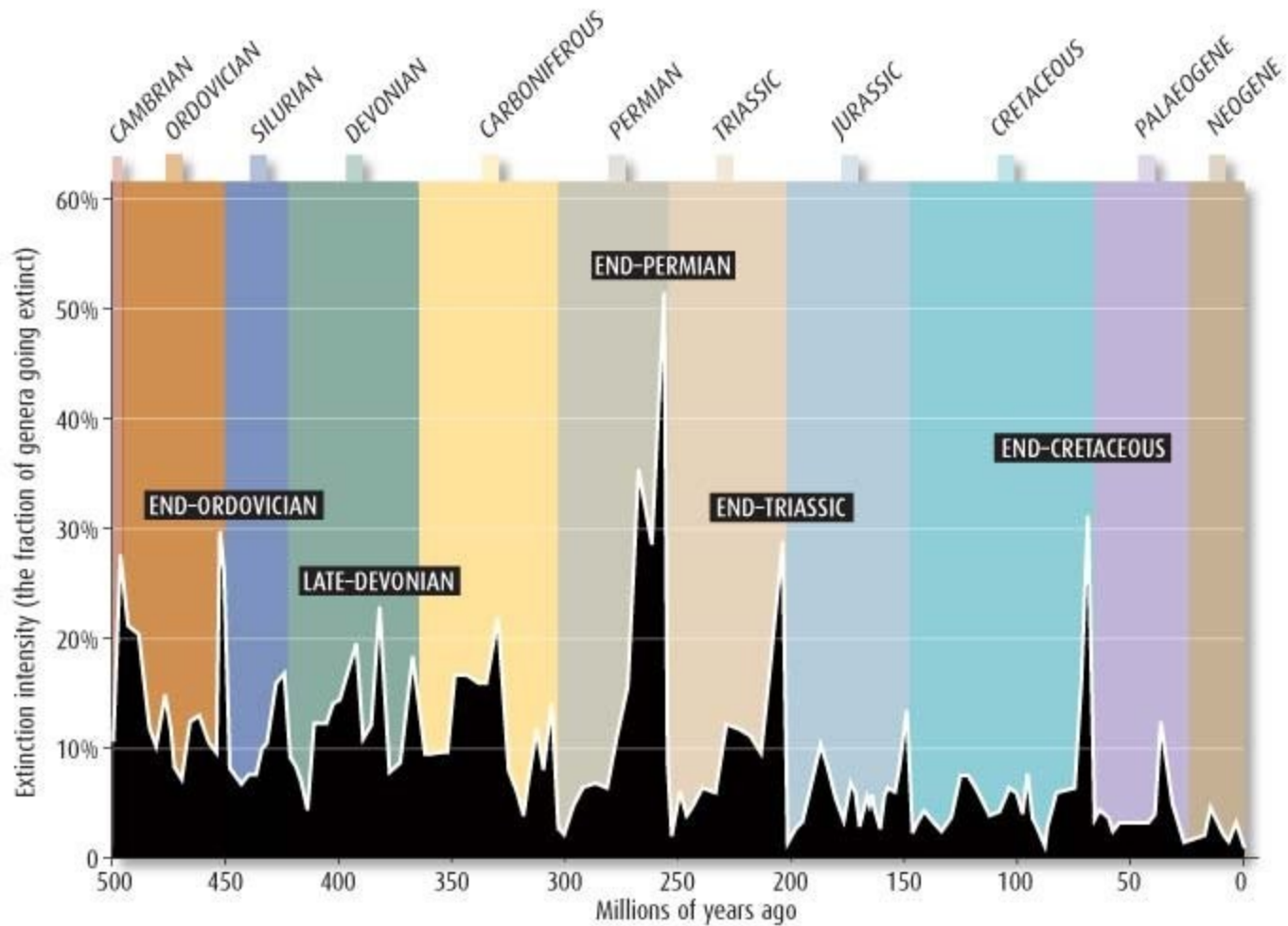
Současná křivka diverzity podle Paleobiology Database

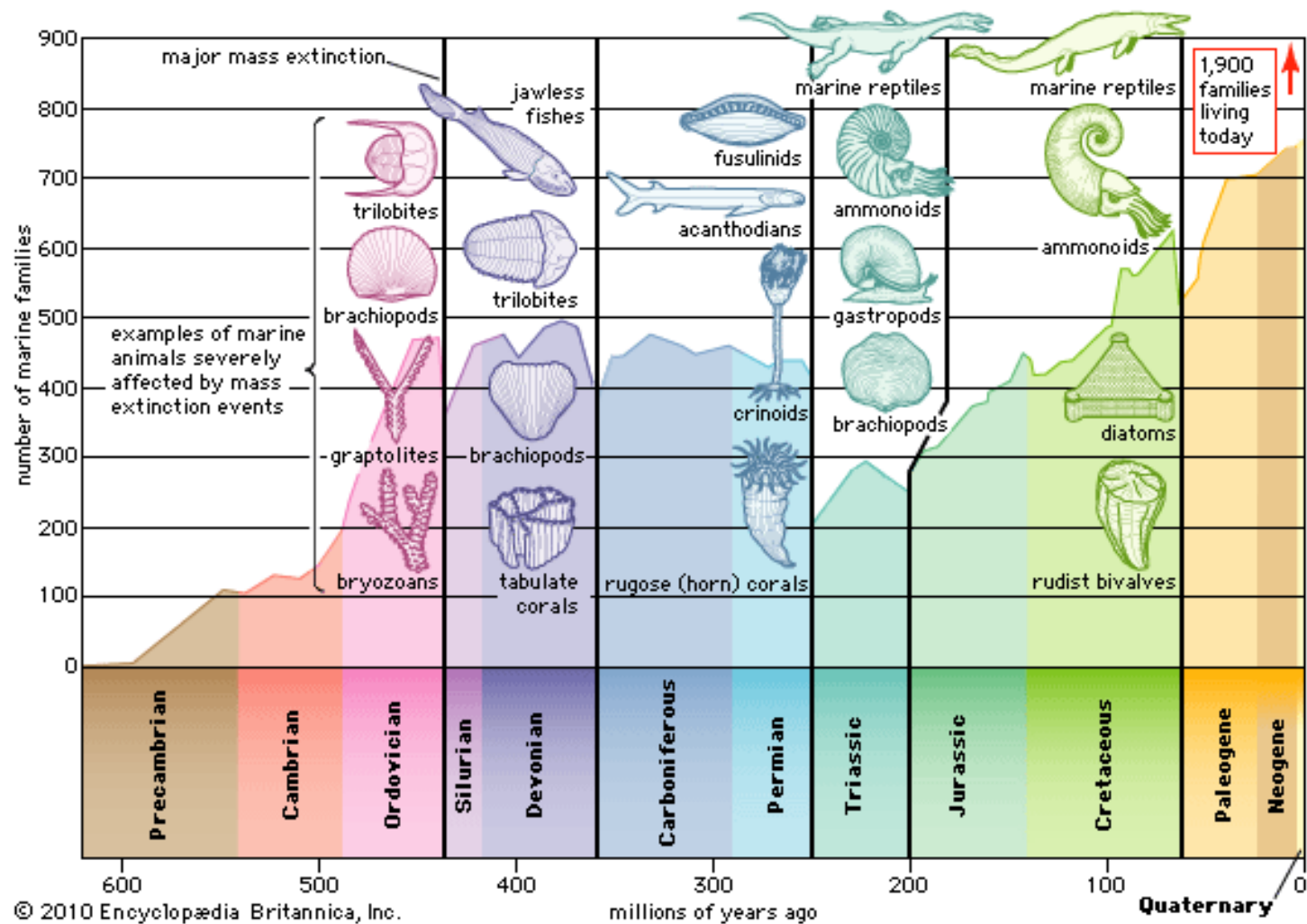
Nejnovější křivka diverzity podle PBDB (2012) s použitím nové metody pro korekci nerovnoměrného vzorkování – pro kenozoikum (žlutá barva) je shodná s ad A)

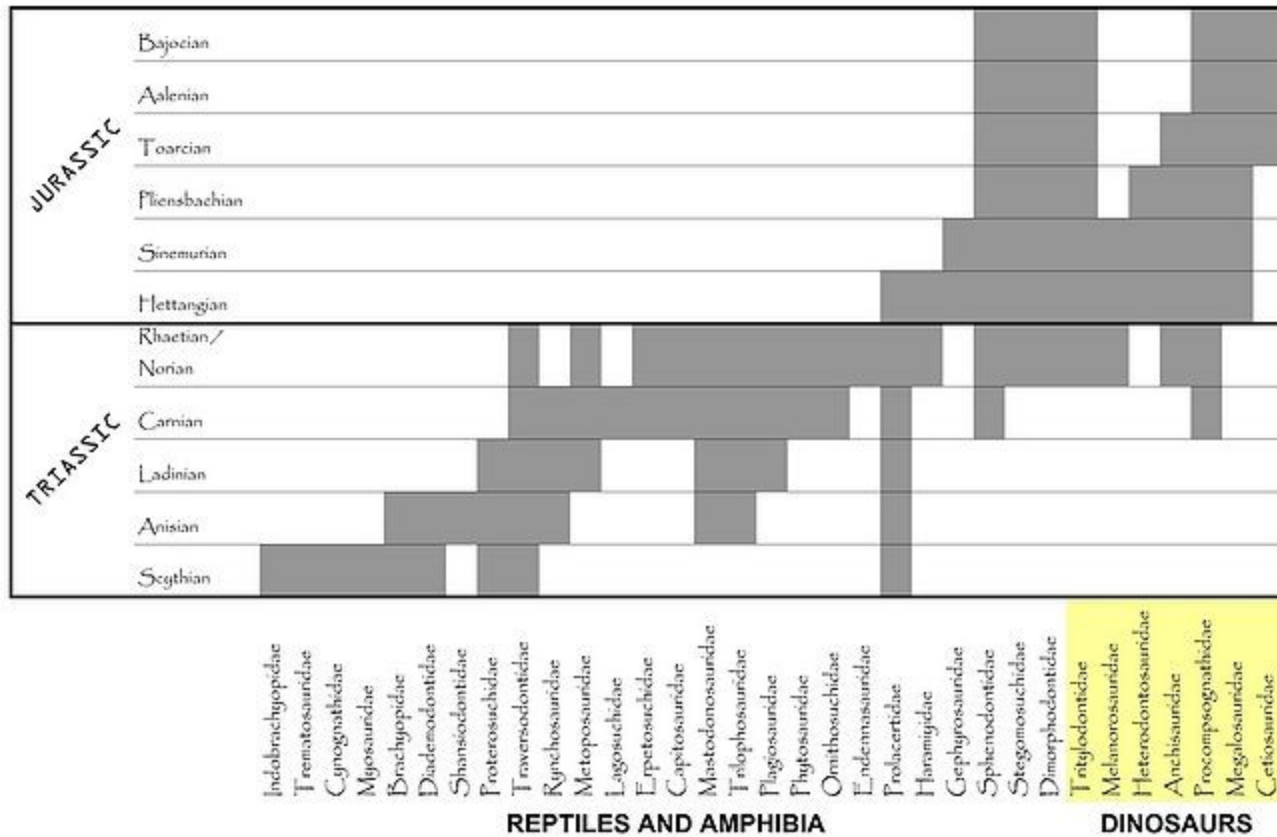
MASS EXTINCTIONS

The main extinction at the end of the Triassic had almost as great an impact on life on Earth as the event that wiped out the dinosaurs at the end of the Cretaceous

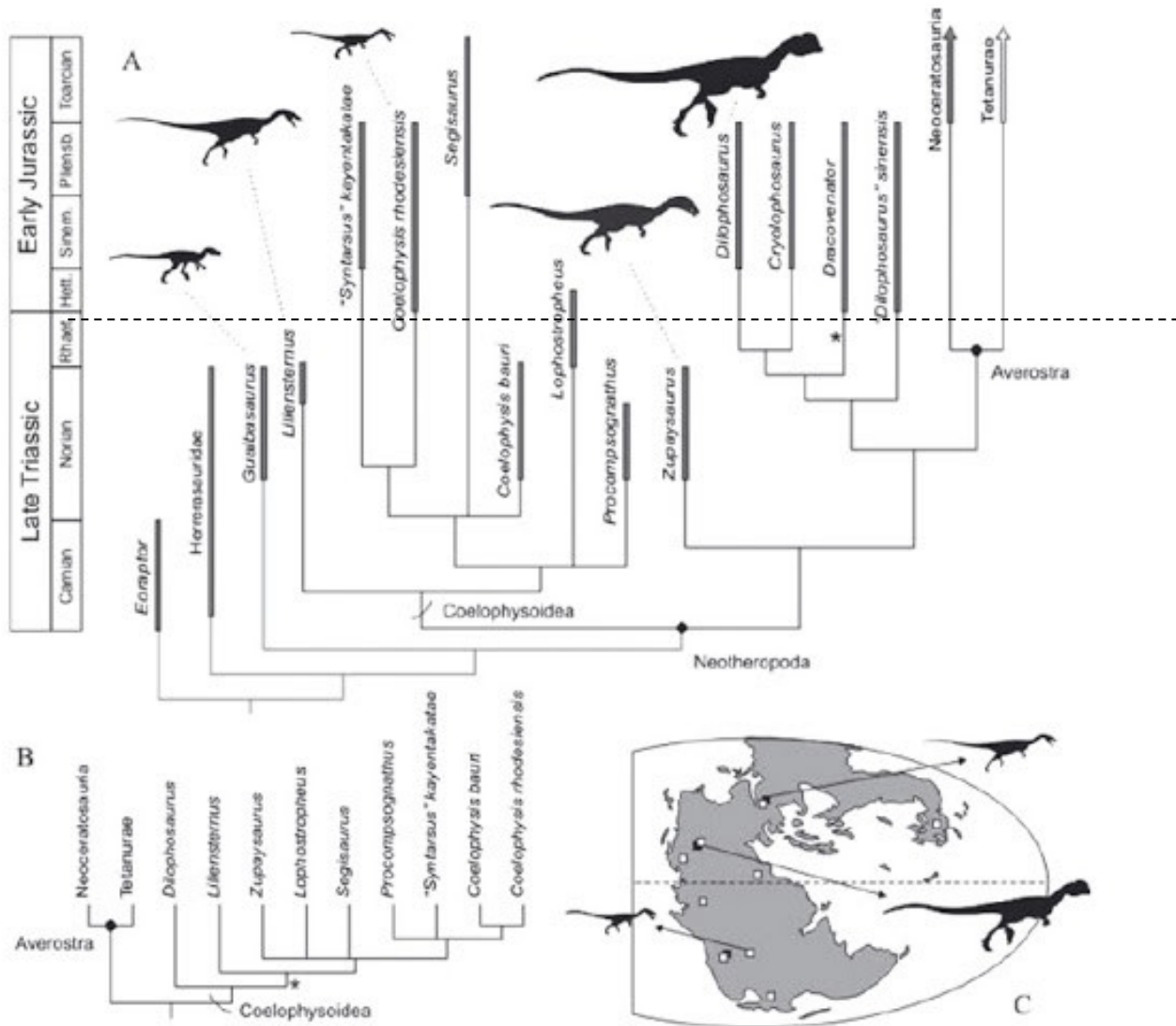

Diversity of marine animal families over geologic time

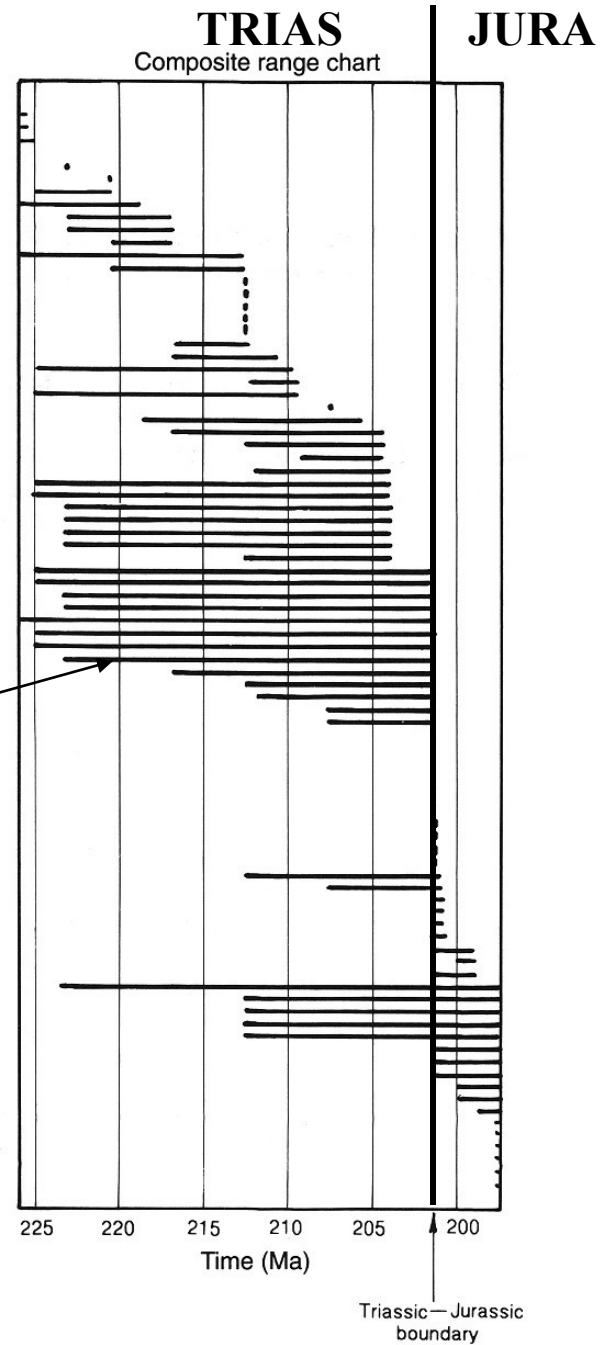
Ranges of families tetrapods through the Triassic and Early Jurassic depicted at the stage level.

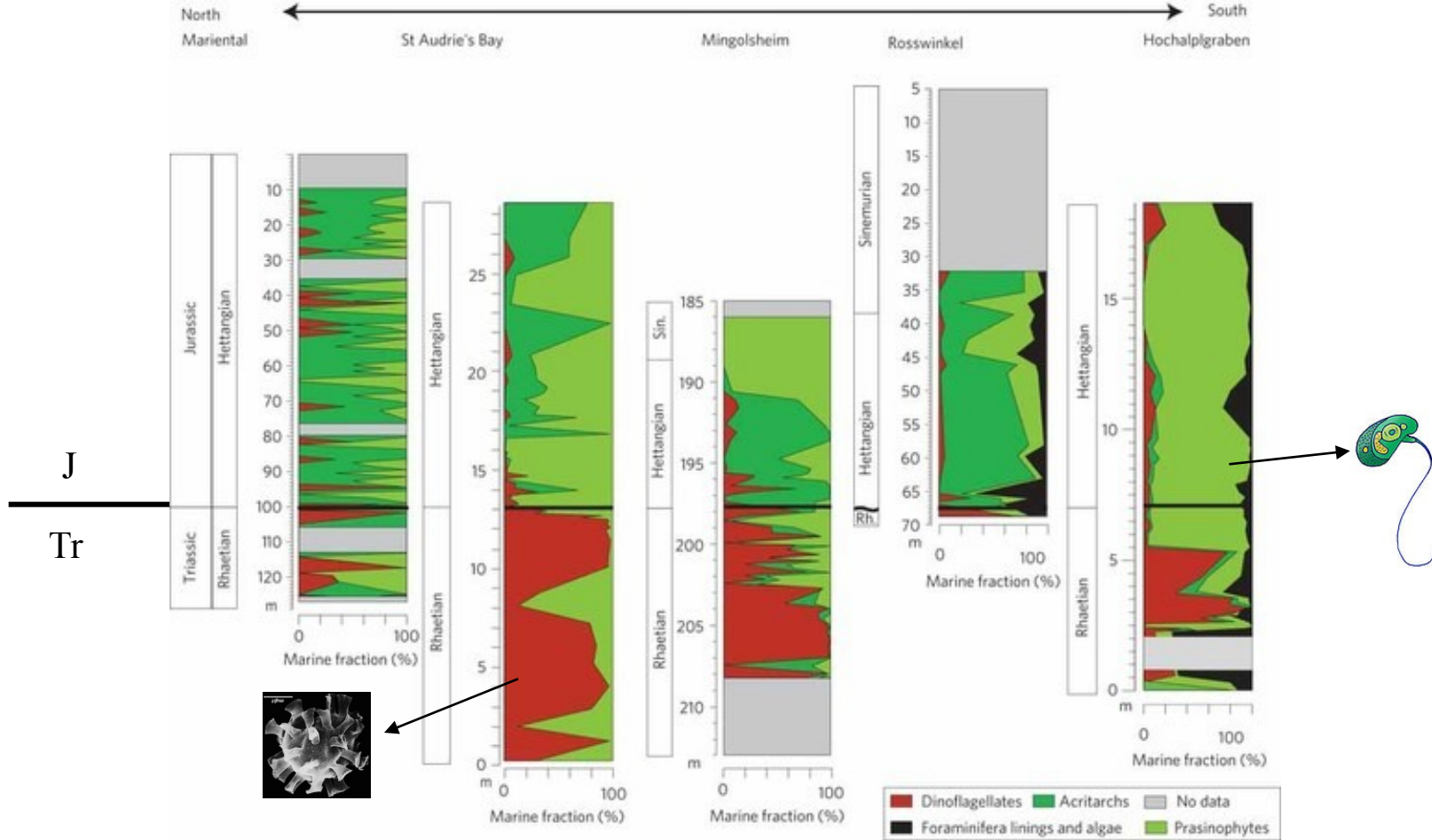

Kladogram běhavých dinosaurů v triasu

Změna palynospektra kolem hranice
trias/jura (Newark, USA, Fowell, Olsen, 1993)

rozsah jednotlivých druhů

Změny mikrofossilních skupin v tetydních profilech při hranici Tr/J (upraveno, Richoz et al., 2012)

IV. Vymírání – svrchní trias

Mizí:

- **konodonti, plakodonti, < notosauři,**
- **až 76 % druhů (většinou mořské fauny, snížení diverzity lilijic, loděnek)**
- **mizí 6 nadčeledí amonitů – do jury přechází pouze 1 rod,**
- **všechny evropské druhy bivalvií a ½ druhů ve světě vůbec,**
- **v oblasti Alp plně rifové vápence.**

Na kontinentech nelze korelovat případné decimace s krizí mořskou, rovněž rostlinstvo zasaženo jen málo (koncem triasu pokles diverzity kapradin)

Diskuse:

- vulkanismus Středoatlantské magmatické provincie (CO₂, SO₂, aerosoly, oteplení-ochlazení) => vysoká koncentrace CO₂ v atmosféře. Tethydní mělká moře - černé břidlice s vysokým obsahem fosilizovaného pigmentu zelených sírových bakterií => fotická zóna prodělala období vysokých koncentrací H₂S, doloženo i vzrůstem zelených řas jako indikátorů anoxie => opakované zamoření mělkých epikontinentálních moří (Richoz et al. (2012) => terrestrické příčiny krize + redukce mořských oblastí svrchnotriasovou regresí a následnou transgresí (anoxie). Chybí zcela impakty a zalednění. H₂S zpomalil i obnovu ekosystémů ve sp. juře.

Pozn. - stále málo informací, nejméně prozkoumaný event z „Big Five“, v poslední době uvažována i možná souvislost mezi Manicouagan impaktem (kráter Britská Kolumbie, 214± 1 Ma) –viz vysoké poměry izotopu He³ v černých břidlicích svr. triasu (Stuart et al. 2007).

Použité prameny:

- Benton, M.J., 1997: Vertebrate Palaeontology. – Chapman & Hall, pp.452. London.
- Cortillot, V. , 1999: Evolutionary Catastrophes, The Science of Mass Extinction. – Cambridge University Press, pp.173, Cambridge (UK).
- Gould J.S. (ed.), 1998: Dějiny planety Země. – Knižní klub, Columbus, pp. 256, Praha.
- Hallam, A., Vignall, P.B., 1997: Mass Extinctions and their Aftermath. – Oxford Univ. Press, pp. 320. Oxford.
- Kalvoda, J., Bábek, O., Brzobohatý, R., 1998: Historická geologie. – UP Olomouc, pp. 199. Olomouc.
- Lovelock, J. Gaia, živoucí planeta. – MF, MŽP ČR, Kolumbus 129, pp. 221. Praha.
- Margulisová, L. 2004: Symbiotická planeta, nový pohled na evoluci. – Academia, pp. 150. Praha.
- Pálfy, J., 2005: Katastrophen der Erdgeschichte – globales Aussterben ? – Schweizerbart. Ver. (Nägele u. Obermiller), pp. 245, Stuttgart.
- Paturi, F. X., 1995: Kronika Země. - Fortuna Print, pp. 576. Praha.
- Pokorný, V. a kol., 1992: Všeobecná paleontologie. – UK Praha, pp. 296. Praha.
- Raup, D.M.,1995: O zániku druhů. – Nakl. LN, pp.187. Praha.

Internet – různé databáze (především obrazová dokumentace)